

SAVIENĪBAS AUGSTĀ
PĀRSTĀVE ĀRLIETĀS UN
DROŠĪBAS POLITIKAS
JAUTĀJUMOS

Briselē, 13.6.2018.
JOIN(2018) 17 final

KOPIĢS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**Elementi ES stratēģijai pret nelikumīgiem šaujamieročiem, kājnieku ieročiem un
vieglajiem ieročiem un to munīciju “Ieroču drošība un iedzīvotāju aizsardzība”**

1. IEVADS

Nelikumīgi šaujamieroči, kā arī kājnieku ieroči un viegie ieroči (VIKI) vēl aizvien veicina nestabilitāti un vardarbību Eiropas Savienībā (ES), tās tuvākajos kaimiņreģionos un pārējā pasaulē. Nelikumīgi ieroči veicina globālo terorismu un konfliktus, kavējot ES attīstību un krīžu pārvarēšanu, humānās palīdzības pasākumus un stabilizācijas centienus daudzviet ES kaimiņreģionos un Āfrikā. Eiropas Savienībā nelikumīgi šaujamieroči tieši ietekmē iekšējo drošību, veicinot organizēto noziedzību un nodrošinot teroristiem līdzekļus uzbrukumu veikšanai Eiropā.

Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) ģenerālsekretāra 2016. gada ziņojumā par kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīgo tirdzniecību visos tās aspektos¹ norādīts, ka iepriekšējā desmitgadē pilsoņu karu skaits pasaulē ir trīskāršojies. Bruņoti konflikti, ko nereti veicina nelikumīgu VIKI izplatīšana, ir galvenais iemesls, kāpēc gandrīz 800 miljoniem cilvēku nepietiek pārtikas.

Ar nelikumīgiem šaujamieročiem, izmantojot iebiedēšanu un piespiešanu, tiek veicināta narkotiku un cilvēku tirdzniecība, sekmēti teritoriālie konflikti starp pilsētu grupējumiem un spēcīnāti teroristi. Teroristu uzbrukumi Eiropā ir liecinājuši par saikni starp organizēto noziedzību un terorismu, jo īpaši šaujamieroču nelikumīgajā tirdzniecībā, un tie skaidri norāda uz daudzdimensionāliem draudiem, kas saistīti ar dažādām noziedzības jomām. Eiropola 2017. gada smagās un organizētās noziedzības draudu novērtējumā² norādīts, ka nesenie teroristu uzbrukumi, kurus gan ES teritorijā, gan citur veikuši džihāda teroristi, izmantojot nelikumīgi tirgotos šaujamieročus, ir pierādījuši šādas nelikumīgās tirdzniecības letālās sekas.

Eiropadome 2005. gadā pieņēma ES Nelikumīgas VIKI, kā arī to munīcijas uzkrāšanas un tirdzniecības apkarošanas stratēģiju³, kas atbalsta 2001. gada 20. jūlijā pieņemto ANO Rīcības programmu kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīgas tirdzniecības novēršanai, apkarošanai un izskaušanai visos aspektos⁴. Komisijas 2015. gada Eiropas Drošības programmā⁵ šaujamieroču nelikumīga tirdzniecība tika noteikta par vienu no prioritātēm, kas atbilst galvenajam mērķim sagraut teroristu un nopietnu organizētās noziedzības grupējumu darbību. Pēc šīs programmas tika izstrādāts ES rīcības plāns pret šaujamieroču un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu⁶ un pārskatīts Savienības tiesiskais regulējums šaujamieroču likumīgas iegādes un glabāšanas jomā⁷.

¹ <https://s3.amazonaws.com/unoda-web/wp-content/uploads/2016/10/english.pdf>

² <https://www.europol.europa.eu/socta/2017/>

³ Padomes dokuments 5319/06,

<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=LV&f=ST%205319%202006%20INIT>

⁴ A/CONF.192/15

⁵ "Eiropas Drošības programma", Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei (COM(2015) 185 final, 28.4.2015.).

⁶ "Eiropas Drošības programmas īstenošana: ES rīcības plāns pret šaujamieroču un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu", Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei (COM(2015) 624 final, 2.12.2015.).

⁷ Direktīva 91/477/EEK par ieroču iegādes un glabāšanas kontroli (OV L 256, 13.9.1991., 51. lpp.) un Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 14. marta Regula (ES) Nr. 258/2012, ar kuru īsteno 10. pantu Apvienoto Nāciju Organizācijas Protokolā par šaujamieroču, to detaļu, sastāvdaļu un munīcijas nelikumīgu ražošanu un tirdzniecību, kas pievienots Konvencijai pret transnacionālo organizēto noziedzību (ANO Šaujamieroču protokols), un ievieš eksporta atļauju, kā arī importa un tranzīta pasākumus šaujamieročiem, to detaļām, sastāvdaļām un munīcijai (OV L 94, 30.3.2012., 1. lpp.).

Lai starptautiskā līmenī uzlabotu VIKI nelikumīgas tirdzniecības novēršanu, apkarošanu un izskaušanu visos aspektos, šajā kopīgajā paziņojumā, ko, ņemot vērā mainīgo drošības situāciju, 2016. gada ES globālās stratēģijas⁸ pamatprincipus, norises parasto ieroču kontrolē (piemēram, Ieroču tirdzniecības līguma (ITL) stāšanās spēkā 2014. gada decembrī)⁹ un ES pasākumus, ar ko īsteno 2015. gada Eiropas Drošības programmu, lai virzītos uz patiesu un efektīvu drošības savienību, sagatavojusi Komisija un Savienības Augstā pārstāve ārlietās un drošības politikas jautājumos, ir izklāstīti pārskatītas VIKI stratēģijas elementi.

Pārskatītas stratēģijas mērķis ir noteikt virzienu integrētai, kolektīvai un koordinētai Eiropas darbībai, kuras mērķis ir novērst un ierobežot nelikumīgu VIKI un to munīcijas pieejamību teroristiem, noziedzniekiem un citiem nelikumīgiem darboņiem un veicināt pārskatatbildību un pienākuma apziņu attiecībā uz likumīgu ieroču tirdzniecību.

Tirdzniecība ar civilajiem šaujamieročiem tiek regulēta ES līmenī¹⁰, savukārt jautājumā par VIKI — militārā aprīkojuma — eksportu dalībvalstis saskaņo savas nostājas atbilstīgi kopējai ārpolitikai un drošības politikai (KĀDP)¹¹. Ja civilos un militārās klases šaujamieročus novirza nelikumīgā aprītē, juridiskajam nošķīrumam starp tiem nav nozīmes. Lai pilnībā novērstu šos draudus, šajā paziņojumā aplūkoti gan civilie, gan militārie šaujamieroči.

Militārie ieroči ir neaizstājami drošības, brīvības un miera saglabāšanā, ja tos izmanto saskaņā ar starptautiskajām tiesībām, tostarp cilvēktiesībām un starptautiskajām humanitārajām tiesībām. Vienlaikus militārie ieroči neapšaubāmi spēj nest nāvi un iznīcību. Šis divējāda raksturs nozīmē to, ka valdībām, kuras kontrolē šādus ieročus, jānodrošina, lai tie tiktu tirgoti ļoti atbildīgi, un jānovērš, ka, pārkāpjot ieroču embargo un tiešo lietotāju nolīgumus, tie tiek novirzīti pie teroristiem, noziedzniekiem un citiem nelikumīgiem darboņiem.

Šajā paziņojumā termins “VIKI”¹² lietots par militāriem ieročiem, un termins “šaujamieroči”¹³ skaidri iekļauj arī civilos šaujamieročus.

⁸ <https://europa.eu/globalstrategy/en/global-strategy-foreign-and-security-policy-european-union>

⁹ http://treaties.un.org/doc/Treaties/2013/04/20130410%2012-01%20PM/Ch_XXVI_08.pdf#page=21

¹⁰ Sk. 7. zemsvītras piezīmi.

¹¹ Kopējā nostāja 2008/944/KĀDP (2008. gada 8. decembris), ar ko izveido kopīgus noteikumus, kas reglamentē militāru tehnoloģiju un ekipējuma eksporta kontroli Uz militārās tehnoloģijas un ekipējuma sūtījumiem attiecas Direktīva 2009/43/EK.

¹² Kājniņu ieroči un viegie ieroči (VIKI), kā arī to munīcija ir militārie ieroči, kas ietver:

- a) kājniņu ieročus — triecienšautenes; militārās pusautomātiskās šautenes un karabīnes; militāros revolverus un pašlādējošās pistoles; rokas ložmetējus; nelielus individuālos automātiskos ieročus, tostarp mašinpistoles;
- b) vieglos ieročus — lielkalibra ložmetējus; lielgabalus; haubices un mīnmetējus ar kalibru, kas nepārsniedz 100 mm; granātmetējus; bezatsitiena lielgabalus; rokas granātmetējus un citas prettanku un pretgaisa aizsardzības sistēmas, kas šauj lādiņus, arī pārnēsājamas pretgaisa aizsardzības sistēmas (MANPADS), ar nosacījumu, ka tie visi ir viena cilvēka vai cilvēku grupas pārvietojami ieroči;
- c) VIKI detaļas;
- d) VIKI piederumus (piemēram, nakts redzamības ierīces, skaņas klusinātājus u. c.) un
- e) VIKI munīciju.

Šī definīcija neskar turpmāk starptautiski saskaņotas VIKI definīcijas.

¹³ Terminam “šaujamieroči” ir plašāks tvērums, kas aptver gan civilos, gan militāros šaujamieročus. ANO šaujamieroču protokolā šaujamierocis tiek definēts kā jebkurš pārnēsājams ierocis ar stobru, kurš sprāgstvielas iedarbības rezultātā raida šāviņu, lodi vai lādiņu, ir paredzēts vai var tikt pārveidots, lai raidītu šāviņu, lodi vai lādiņu, izņemot antīkos šaujamieročus un to kopijas. Jānorāda, ka daži viegie ieroči, piemēram, raķešu palaišanas iekārtas, nav šaujamieroči. Tādēļ termins “šaujamieroči” neaptver visus VIKI.

2. NELIKUMĪGO ŠAUJAMIEROČU UN VIKI APKAROŠANA: MĒRĶI UN DARBĪBAS

Lai efektīvi apkarotu šaujamieroču/VIKI un to munīcijas novirzīšanu un nelikumīgu ražošanu un tirdzniecību, valdības aģentūrām un valsts, reģionālām un globālām struktūrām jānosaka, jāīsteno un jāievieš normas un noteikumi, kā arī jāsniedz par tiem informācija. Tam nepieciešami pasākumi, kas attiektos uz visiem šaujamieroču/VIKI un munīcijas aprites cikla posmiem — ražošanu, eksportu, uzglabāšanu un iznīcināšanu.

Saskaņā ar Globālo Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģiju un tās principiem¹⁴, kā arī Eiropas Drošības programmu ES cenšas saglabāt un aizsargāt mierīgu un drošu vidi tās pilsoņiem, kā arī sekmēt drošību un veicināt attīstību tās kaimiņreģionos un pārējā pasaulē. Tālab šīs stratēģijas pamatā ir šādi principi:

- vienotība — integrētas un koordinētas pieejas īstenošana visās ārpolitikas jomās starp dalībvalstīm un ES, kā arī starp iekšpolitikas un ārpolitikas virzieniem;
- sadarbības un partnerības veicināšana visos līmeņos;
- atbildības uzņemšanās attiecībā uz prioritāriem reģioniem, jo īpaši tiem, kas varētu apdraudēt ES drošību un, visticamāk, gūtu labumu no ES darbības;
- uz noteikumiem un sadarbību balstītas globālās kārtības veicināšana, izvirzot multilaterālismu par tās galveno principu un ANO par tās centrālo elementu un pamatojoties uz starptautisko tiesību — tostarp cilvēktiesību un starptautisko humanitāro tiesību — ievērošanu, lai veidotu mierīgu un ilgtspējīgu pasauli; un
- dzimumu līdztiesības un daudzveidības aspektu iekļaušana VIKI kontroles projektos un darbībās.

2.1. Nelikumīgo šaujamieroču un VIKI ierobežošanas normatīvā regulējuma stiprināšana

2.1.1. ANO Rīcības programma VIKI un Starptautiskā [VIKI] izsekošanas instrumenta jomā

ANO Rīcības programma VIKI jomā (ANO RP)¹⁵ joprojām ir visaptverošs instruments un vienīgais vispārējais regulējums, kas vēršas pret nelikumīgu VIKI radītajiem draudiem. Starptautiskais [VIKI] izsekošanas instruments (SII)¹⁶ ir politiski saistošs dokuments, kurā izklāstītas prasības un noteikts globāls standarts VIKI marķēšanas, reģistrēšanas un izsekošanas jomā. Galvenais pārskatītās ES stratēģijas mērķis joprojām ir pilnīga un efektīva ANO RP un SII īstenošana valsts, reģionālā un globālā līmenī. Tādēļ šajā paziņojumā ir ierosināti pasākumi, lai ES uzlabotu ANO RP īstenošanu dalībvalstu un reģionu līmenī. Tajā arī ierosināta sadarbība un palīdzība citos pasaules reģionos un globālā līmenī.

¹⁴ https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_lv_version.pdf

¹⁵ [http://www.un.org/events/smallarms2006/pdf/192.15%20\(E\).pdf](http://www.un.org/events/smallarms2006/pdf/192.15%20(E).pdf)

¹⁶ <http://www.poa-iss.org/InternationalTracing/InternationalTracing.aspx>

Darbība

- ES turpinās atbalstīt sadarbību un palīdzību ANO RP īstenošanai, īpašu vērību pievēršot reģionālajai sadarbībai, kā arī piedalīsies koordinācijā ar citiem līdzekļu devējiem un atbalstīs to. Šis atbalsts ietvers VIKI un munīcijas pārpalikumu savākšanu un iznīcināšanu, VIKI un munīcijas fizisko drošību un krājumu pārvaldību, marķēšanas, reģistrēšanas un izsekošanas spēju veidošanu, ieroču eksporta kontroles spēju veidošanu, tiesībsardzības spēju veidošanu nelikumīgas tirdzniecības apkarošanas, embargo uzraudzības atbalstīšanas un novirzīto ieroču izsekošanas jomā.

Turpmākie pasākumi

- Saskaņā ar ANO RP jaunus projektus tiks ņemta vērā Augstās pārstāves veikta analīze un visaptverošs novērtējums par 2005. gada VIKI stratēģijā ietverto VIKI kontroles projektu ietekmi un efektivitāti laikposmā no 2005. gada līdz 2017. gadam.

2.1.2. Ieroču tirdzniecības līgums

Ar Ieroču tirdzniecības līgumu (ITL)¹⁷ ir iedibināti visaugstākie iespējamie starptautiskie standarti, lai reglamentētu parasto ieroču (tostarp VIKI) starptautisko tirdzniecību vai uzlabotu tās regulējumu, un izvirzīti mērķi novērst un izskaust parasto ieroču nelikumīgu tirdzniecību un novērst to novirzīšanu.

Darbība

- Padome ir aicināta turpināt atbalstīt ITL vispārējo piemērošanu un īstenošanu.

2.1.3. ANO Šaujamieroču protokols

ANO Šaujamieroču protokola¹⁸ mērķis ir veicināt un stiprināt sadarbību, lai novērstu, apkarotu un izskaustu šaujamieroču nelikumīgu ražošanu un tirdzniecību. Komisija apsprieda un ES vārdā parakstīja šo protokolu 2002. gadā. Pēc stingrāku noteikumu pieņemšanas attiecībā uz civilo šaujamieroču nodošanu gan Savienības teritorijā, gan citās vietās ES 2014. gadā varēja to ratificēt¹⁹.

Darbība

- ES turpinās atbalstīt ANO Šaujamieroču protokola un tā pārskatīšanas mehānisma īstenošanu un stiprināt partnervalstu un apakšreģionu spēju efektīvi īstenot šaujamieroču kontroli saskaņā ar minēto protokolu. Jo īpaši Komisija aicina dalībvalstis pilnībā īstenot tās 2018. gada 17. aprīļa ieteikumu par tūlītējiem pasākumiem, lai uzlabotu šaujamieroču, to detaļu, būtisku sastāvdaļu un munīcijas eksporta, importa un tranzīta pasākumu drošību²⁰.

¹⁷ <https://www.un.org/disarmament/att/>

¹⁸ Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas pret transnacionālo organizēto noziedzību Protokols par šaujamieroču, to detaļu, sastāvdaļu un munīcijas nelegālas izgatavošanas un aprites apkarošanu: <http://www.unodc.org/unodc/en/firearms-protocol/the-firearms-protocol.html>

¹⁹ OV L 89, 25.3.2014., 7. lpp.

²⁰ COM(2018) 2197 final.

2.1.4. ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi

Nelikumīgā un nekontrolētā VIKI izplatīšanās draud veicināt un pildzināt bruņotus konfliktus un bruņotu vardarbību, negatīvi ietekmējot labu pārvaldību, tiesiskumu un kārtību, piekļuvi izglītībai, veselības aprūpei un tiesai, kā arī citas pilsoniskās tiesības. Pastāv ciešas saiknes starp bruņotu vardarbību, konfliktu un vāju attīstību. Ar ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi (IAM) Nr. 16.4²¹ valstis ir apņēmušās līdz 2030. gadam ievērojami samazināt finanšu un ieroču nelikumīgu apriti, nostiprināt nozagto aktīvu atgūšanu un atpakaļatdošanu un apkarot visu veidu organizēto noziedzību. Tādēļ šai stratēģijai jābūt vērstai uz to, lai mazinātu un novērstu VIKI un to munīcijas nelikumīgās tirdzniecības negatīvo ietekmi uz ilgtspējīgu attīstību.

Darbība

- ES atbalstīs centienus sasniegt ANO IAM, tostarp 16.4. IAM (līdz 2030. gadam ievērojami samazināt ieroču nelikumīgu apriti), palīdzot valstīm un reģioniem izstrādāt un ieviest valsts un reģionālos rādītājus.

2.1.5 Stingrākas ES normas

Papildus pašreizējām ES normām Padome ir aicināta apsvērt jaunu lēmumu, tostarp par VIKI izsekojamības uzlabošanu, pilnveidojot galalietojuma dokumentāciju VIKI eksporta kontroles jomā un apmainīties ar informāciju par ieroču novirzīšanu. ES turpinās ierosināt arī standarta klauzulu par VIKI kontroli savos partnerības un tirdzniecības nolīgumos ar citām valstīm. Šī klauzula varētu tikt atjaunināta saskaņā ar jauno stratēģiju.

Darbība

- ES turpinās ieviest VIKI kontroles standarta klauzulu partnerības un tirdzniecības nolīgumos ar citām valstīm.

Turpmākie pasākumi

- Padome ir aicināta apsvērt lēmumu par visu VIKI marķēšanu, lai uzlabotu to izsekojamību.
- Komisija, kā paredzēts Direktīvā 91/477/EEK²², pieņems deleģēto aktu par to, kā, izmantojot elektroniskus līdzekļus, apmainīties ar informāciju par atļaujām, kas piešķirtas civilo šaujamieroču pārvešanai uz citu dalībvalsti, un ievieš elektronisku sistēmu, ar kuras palīdzību dalībvalstis varēs apmainīties ar šādu informāciju.

2.2. Normu īstenošana dažādos šaujamieroču/VIKI aprites cikla posmos

2.2.1. Šaujamieroču un VIKI ražošanas kontrole

ES šaujamieroču un VIKI, to detaļu, piederumu un munīcijas ražošana ir labi reglamentēta un, lai samazinātu to novirzīšanas risku, ir izstrādāti noteikumi, kas regulē VIKI un to munīcijas uzglabāšanu.

²¹ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

²² Direktīvas 91/477/EEK 13. panta 5. punktā noteikts, ka šis īstenošanas akts jāpieņem līdz 2018. gada 14. septembrim.

Izmaiņas šaujamieroču un VIKI konstrukcijā, piemēram, polimēra rāmju un modulāras konstrukcijas plašāka izmantošana, var apdraudēt SII, kas ir globālais standarts VIKI marķējuma jomā. Ņemot vērā šīs izmaiņas, jāveic pasākumi SII atjaunināšanai.

ES rosina un atbalsta tādu tehnoloģijas un konstrukcijas elementu pētniecību un izstrādi, kas paredzēti šaujamieroču, VIKI un munīcijas novirzīšanas, nelikumīgas tirdzniecības un lietošanas riska mazināšanai. Tā veicina jaunu tehnoloģiju piemērošanu efektīvākai VIKI krājumu pārvaldībai, lietošanas kontrolei, marķēšanai, iezīmēšanai, reģistrēšanai un izsekošanai.

Darbības

- ES turpinās vērsties pret šaujamieroču un munīcijas nelikumīgu ražošanu. Nelikumīgās ražošanas metodes nepārtraukti attīstās un var tikt veicinātas, izmantojot 3D printera drukātas detaļas. Šīs metodes ietver deaktivētu šaujamieroču nelikumīgo reaktivēšanu, salūtmunīcijai izstrādātu trauksmes vai signālieroču vai Flobēra ieroču amatniecisko ražošanu un nelikumīgo pārveidi, munīcijas nelikumīgo pārveidi un pārlādēšanas instrumentu nelikumīgo lietošanu. Komisija stingri uzraudzīs to, kā tiks īstenots tās nākamais īstenošanas akts, ar kuru nosaka tehniskās specifikācijas trauksmes un signālieročiem, lai piemērotu Direktīvu 91/477/EEK par ieroču iegādes un glabāšanas kontroli²³, un
- Tā kā marķēšana un rūpīga reģistrēšana ir vitāli svarīgas sekmīgai ieroču izsekošanai, ES turpinās atbalstīt SII pilnīgu īstenošanu.

Turpmākie pasākumi

- Globālā līmenī, lai saglabātu un palielinātu SII efektivitāti, ES un tās dalībvalstis rīkosies, ierosinot izskatīt SII pielikumu, ņemot vērā izmaiņas VIKI konstrukcijā, piemēram, modulāru konstrukciju un polimēra rāmjus.
- ES izmantos attiecīgus instrumentus, lai atbalstītu pētniecību un izstrādi tādas uzticamas un rentablas tehnoloģijas jomā, kas uzlabo VIKI un munīcijas drošību un samazina to novirzīšanas risku.

2.2.2. VIKI un to munīcijas eksporta kontrole

ES un tās dalībvalstis atbalsta Ieroču tirdzniecības līguma īstenošanu un vispārēju piemērošanu. Pamatojoties uz Ieroču tirdzniecības līguma īstenošanu, ES apkaro ieroču novirzīšanu, atbalstot spējas noteikt novirzīšanas punktus, veicot izsekošanu, labāk izmantojot informācijas apmaiņas sistēmas, mazinot turpmākas novirzīšanas risku un ieroču eksporta kontroles ietvaros pārtraucot piegādi identificētiem ieroču novirzītājiem.

Nereglamentēta ieroču tirdzniecības starpniecība joprojām ir VIKI novirzīšanas galvenais iemesls. Starpniecības darbību transnacionālā rakstura dēļ ir vajadzīga starptautiska sadarbība.

Darbības

- ES turpinās veicināt atbildīgu un efektīvu ieroču eksporta kontroli ES kaimiņreģionos saskaņā ar Kopējo nostāju 2008/944/KĀDP attiecībā uz militārajiem ieročiem un

²³ Līdz 2018. gada 14. septembrim jāpieņem 10.4 pants, kas iekļauts ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 17. maija Direktīvu (ES) 2017/853, ar ko groza Padomes Direktīvu 91/477/EEK par ieroču iegādes un glabāšanas kontroli (OV L 137, 24.5.2017., 22. lpp.).

Regulu (ES) Nr. 258/2012 attiecībā uz civilajiem šaujamieročiem. un

- Augstā pārstāve un dalībvalstis nodrošinās to, ka tiek pareizi un pilnīgi īstenota Kopējā nostāja 2003/468/KĀDP par ieroču tirdzniecības starpniecību.

Turpmākie pasākumi

- Komisija turpina uzraudzīt ES sistēmu un iespējamo vajadzību pēc uzlabojumiem attiecībā uz civilo šaujamieroču, to detaļu, sastāvdaļu un munīcijas eksporta atļauju un importa un tranzīta pasākumiem, kā norādīts ziņojumā, ko Komisija pieņēma 2017. gada 12. decembrī²⁴.
- Padome ir aicināta apsvērt lēmumu par tiešo lietotāju sertifikātiem VIKI eksporta veikšanai, ņemot vērā Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) darbu šajā jomā.
- Vienojoties ar dalībvalstīm, Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD) palielinās interneta sistēmas COARM²⁵ spējas, lai eksporta licencēšanas ietvaros dalībvalstu eksporta kontroles iestādes apmainītos ar informāciju, kas ir būtiska ieroču novirzīšanas riska novērtējumam, ņemot vērā sistēmas un informācijas drošības līmeni.
- Ņemot vērā Komisijas 2018. gada 17. aprīļa ieteikuma²⁶ ierobežoto darbības jomu, riska novērtējumā pirms VIKI un munīcijas eksporta licences piešķiršanas dalībvalstis ņems vērā paredzēto saņēmēju un starpnieku veikto ieroču novirzīšanas ierakstu.
- Ņemot vērā Komisijas 2018. gada 17. aprīļa ieteikuma ierobežoto darbības jomu, dalībvalstis ir aicinātas izmantot Eiropas Sodāmības reģistru informācijas sistēmu (ECRIS) un nākamo ECRIS-TCN sistēmu (kurā iekļauti dati par trešo valstu valstspiederīgajiem), lai nodrošinātu, ka sodāmības reģistru informācija par juridiskām/fiziskām personām, kas notiesātas par ieroču nelikumīgu tirdzniecību, ir pieejama ieroču eksporta kontroles iestādēm, lai tās izmantotu to militāras tehnoloģijas un ekipējuma licences pieteikuma riska novērtējumā.

2.2.3. Droša VIKI un munīcijas krājumu pārvaldība

Droša valsts kājnieku ieroču un munīcijas krājumu pārvaldība palīdz ierobežot ieroču nelikumīgu izplatīšanu. Nepietiekama krājumu drošība ir galvenais faktors, kas ļauj ieročus un munīciju novirzīt no likumīgajiem tirgiem uz nelikumīgajiem. Krājumu drošība ir jo īpaši nestabila tajās valstīs, kuras ietekmē vardarbīgs konflikts vai vāja pārvaldība.

Darbības

- ES un tās dalībvalstis turpinās palīdzēt citām valstīm uzlabot valstu pārziņā esošo krājumu pārvaldību un drošību, stiprinot valstu leģislatīvās un administratīvās sistēmas un atbalstot institūcijas, kas regulē aizsardzības un drošības spēku VIKI un munīcijas likumīgu piegādi un krājumu pārvaldību, īpašu uzmanību pievēršot marķēšanai un

²⁴ COM(2017) 737 final, 12.12.2017.

²⁵ Interneta platforma informācijas apmaiņai starp dalībvalstu eksporta kontroles iestādēm, kas izveidota ar Padomes Parasto ieroču eksporta jautājumu (COARM) darba grupas palīdzību. COARM darba grupa veic darbu saistībā ar parasto ieroču eksporta kontroli. Platforma darbojas arī kā forums, kur dalībvalstis sazinās un dalās ar informāciju par eksporta politiku, ko piemēro trešām valstīm, un valsts noraidītajiem licenču pieteikumiem eksportam uz trešām valstīm.

²⁶ C(2018) 2197 final, 17.4.2018.

reģistrēšanai. un

- ES veicinās un īsteno standartus un labu praksi attiecībā uz kājnieku ieroču (starptautiskie kājnieku ieroču kontroles standarti (*ISACS*)) un munīcijas (Starptautiskās munīcijas tehniskās pamatnostādnes (*IATG*)) pārvaldību.

2.2.4. Atbildīga VIKI un to munīcijas iznīcināšana

VIKI un munīcijas pārpalikumi rodas, ja krājumi pārsniedz tūlītējās un prognozētās vajadzības. Arī nelikumīgie ieroči, kas konfiscēti vai iegūti saistībā ar brīvprātīgajām vākšanas vai atbrūošanas, demobilizācijas un reintegrācijas kampaņām, bieži vien nonāk krājumos. Vienīgais veids, kā novērst risku, ka šie pārpalikumi tiks novirzīti, ir atbrīvoties no tiem atbildīgi, vēlams, iznīcinot, jo dezaktivēšana var būt atgriezeniska, ja tā nav veikta atbilstīgi attiecīgajiem standartiem. Pirms konfiscēto un savāktu šaujamieroču iznīcināšanas ir jāreģistrē to marķējums, lai varētu izsekot vai citādi izmeklēt to izcelsmi. Komisija ir pieņēmusi kopīgas pamatnostādnes par dezaktivēšanas standartiem un metodēm²⁷, kuras var lietderīgi izmantot kā globālu paraugu drošai un neatgriezeniskai šaujamieroču dezaktivēšanai.

Darbības

- ES un tās dalībvalstis veicinās un atbalstīs atbildīgu atbrīvošanos no pārpalikumiem, proti, konfiscētiem un citādi atgūtiem VIKI un munīcijas, vēlams, tos iznīcinot.
- Lai nodrošinātu, ka dezaktivētie šaujamieroči tiek padarīti neatgriezeniski neizmantojami, Komisija kopā ar Augsto pārstāvi un dalībvalstīm veicinās ES šaujamieroču dezaktivēšanas standartu ieviešanu ārvalstīs, tostarp sadarbojoties ar trešām valstīm.

2.2.5. Transversāli jautājumi

Lai panāktu sinerģiju, uzlabotu attiecīgo datubāzu un citu informācijas sistēmu sadarbību un novērstu centienu dublēšanos, ES un tās dalībvalstis ir apņēmušās uzlabot savu darbību un iniciatīvu koordinēšanu cīņā pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību.

Uzlabota informācijas apmaiņa, pētniecība, datu vākšana un analīze par dažādajiem aspektiem, kas attiecas uz šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību un ar ieročiem saistītiem noziegumiem, ir būtiskas, lai gūtu skaidru, uz izpēti balstītu priekšstatu un varētu pielāgoties jaunām vajadzībām drošības jomā. Ir jāuzlabo pašreizējo instrumentu izmantojums un jānovērtē pašreizējo ES un starptautisko tiesībsardzības datubāzu iespējamā sinerģija un sadarbība, lai uzraudzītu VIKI nelikumīgo tirdzniecību, tostarp vācot, analizējot un apmainoties ar būtisku informāciju. Šajā jomā nozīme var būt Eiropalam un Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūrai (*EBCGA*), turklāt ir atbalstāma Interpola nelikumīgo ieroču reģistra un meklēšanas pārvaldības sistēmas (*iARMS*) turpmāka izmantošana.

Darbības

²⁷ Komisijas 2018. gada 5. marta Īstenošanas regula (ES) 2018/337, ar kuru groza Īstenošanas regulu (ES) 2015/2403, ar ko izstrādā kopīgas pamatnostādnes par dezaktivēšanas standartiem un metodēm, lai nodrošinātu, ka dezaktivētie šaujamieroči tiek padarīti neatgriezeniski neizmantojami (OV L 333, 19.12.2015., 62. lpp.).

- ES veicinās *iARMS* sistēmas turpmāku izmantošanu.
- Komisija turpinās sadarbību ar Eiropolu, Interpolu un dalībvalstīm, lai uzlabotu Šengenas Informācijas sistēmas (*SIS*)²⁸ un *iARMS* sistēmas²⁹ sinerģiju un mijiedarbību un veiktu turpmākus pasākumus, kas paredzēti ES rīcības plānā pret šaujamieroču un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu³⁰.
- Komisija turpinās sniegt atbalstu un veicināt pētniecību un pasākumus pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību un saistītajiem noziegumiem, izmantojot pieejamos finansēšanas instrumentus³¹.

2.3. Atbilstības sasniegšana, nodrošinot uzraudzību un izpildi

ES ir labas iespējas palīdzēt sagraut noziedzīgus tirgus, veicot leģislatīvo un operatīvo darbu, tostarp izmantojot policijas un muitas sadarbību un finansējuma plūsmas, kā arī sadarbojoties un dibinot sakarus ar citām valstīm un starptautiskām organizācijām tiesībaizsardzības jomā³². Zināma nozīme šajā jomā var būt Eiropolam un *EBCGA*.

Saskaņā ar Eiropas Drošības programmu **operatīvā sadarbība** ir viens no ES darbības pīlāriem. Eiropola daudzgadu politikas ciklā organizētas un smagas starptautiskas noziedzības jomā kopš 2014.–2017. gada cikla ir ietverta cīņa pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību, kas ir viena no noziedzības apkarošanas prioritārajām jomām, kurās jāveicina sadarbība tiesībaizsardzības jomā³³. Jaunajā (2018.–2021. gada) politikas ciklā organizētas un smagas starptautiskas noziedzības jomā šī prioritāte ir jāsaglabā³⁴. Eiropola ieroču un sprāgstvielu analīzes projekta ietvaros 2017. gadā tika iesūtīta daudz plašāka informācija nekā 2016. gadā, tādējādi aktīvi atbalstot izmeklēšanas darbu.

Apmaiņa ar izlūkdatiem par šaujamieroču/VIKI nelikumīgo tirdzniecību notiek, saņemot ziņojumus arī no ES Izlūkdatu analīzes centra (*ES INTCEN*).

Darbības

- Vajadzības gadījumā *ES INTCEN* sadarbībā ar Komisiju, Eiropolu un *EBCGA* jāsagatavo ziņojumi par VIKI un munīcijas nelikumīgu tirdzniecību.
- ES Tiesībaizsardzības apmācības aģentūrai (*CEPOL*) jāturpina organizēt mācības tiesībaizsardzības amatpersonām par šaujamieroču/VIKI nelikumīgu tirdzniecību.
- ES uzlabos pārrobežu sadarbību starp tiesu un tiesībaizsardzības iestādēm, mudinās

²⁸ *Spēcīgākas un viedākas robežu un drošības informācijas sistēmas*, Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei (COM(2016) 205 final, 6.4.2016.).

²⁹ <https://www.interpol.int/Crime-areas/Firearms-trafficking/INTERPOL-Ilicit-Arms-Records-and-tracing-Management-System-iARMS>

³⁰ ES rīcības plāns pret šaujamieroču un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu, 2015. gada 2. decembris, COM(2015), 624 final.

³¹ https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/security-and-safeguarding-liberties/internal-security-fund-police_en

³² Šajā stratēģijā termins “tiesībaizsardzība” attiecas uz policijas, robežu un krasta apsardzes un muitas darbu.

³³ Padomes secinājumi par ES politikas cikla izveidi un īstenošanu organizētas un smagas starptautiskas noziedzības jomā (dok. 15358/10 COSI 69 ENFOPOL 298 CRIMORG 185 ENFOCUSTOM 94, 10.10.6.2011.).

³⁴ Padomes secinājumi par ES politikas cikla īstenošanu organizētas un smagas starptautiskas noziedzības jomā (2014–2017) (dok. 12095/13, 7.6.2013.).

attiecīgās dalībvalstu iestādes, tostarp muitas dienestus, izveidot valstu šaujamieroču kontaktpunktus, uzlabot visas informācijas analīzi, kas pieejama nelikumīgo šaujamieroču jomā, un nodrošināt pilnīgu iesaistīšanos informācijas apmaiņā ar Eiropu šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības jomā.

- Visām dalībvalstīm jānodrošina sadarbība saistībā ar ES politikas ciklu organizētas un smagas starptautiskas noziedzības jomā. Tam jāattiecas arī uz to informāciju, ko vāc un nosūta uz *EBCGA* saistībā ar šīs aģentūras koordinētajām operācijām.

2.4. Starptautiskā sadarbība un palīdzība

2.4.1. Starptautiskā līmenī

Starptautiskā līmenī ES atbalsta efektīvu pārrobežu sadarbību starp tiesu un tiesībsardzības iestādēm, lai nodrošinātu iestāžu pilnvērtīgu līdzdalību informācijas apmaiņā ar Eiropu šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības jomā. Tās mērķis ir izvairīties no centienu dublēšanās, nodrošināt koordināciju ar citām divpusējām, reģionālām un daudzpusējām iniciatīvām un uzlabot sadarbību pārrobežu noziegumu izmeklēšanās. ES ir galvenais līdzekļu devējs sadarbībai un palīdzībai citām valstīm un reģionālajām organizācijām VIKI kontroles jomā, izmantojot Padomes lēmumus un īpašo atbalstu, ko nodrošina ar Stabilitātes un miera veicināšanas instrumenta (*IcSP*)³⁵ un citu instrumentu palīdzību. ES atbalsta ANO Rīcības programmas pret nelikumīgiem VIKI, Ieroču tirdzniecības līguma un Šaujamieroču protokola īstenošanu. Lai gan dzimumu vardarbība, kas saistīta ar šaujamieročiem un VIKI, jebkurā gadījumā ir cilvēktiesību un starptautisko humanitāro tiesību pārkāpums, Ieroču tirdzniecības līgumā ir iekļauti precīzi formulēti noteikumi, lai novērstu riskus, ka šaujamieroči tiks izmantoti minētajā kontekstā. ANO Drošības padomes rezolūcijās³⁶ ir izteikts īpašs aicinājums veicināt sieviešu iespējas centienos novērst, apkarot un izskaust VIKI nelikumīgu nodošanu, destabilizējošu uzkrāšanu un ļaunprātīgu izmantošanu.

Darbības

- ES aktīvi iesaistīsies ANO Narkotiku un noziedzības novēršanas biroja (*UNODC*) globālajā šaujamieroču programmā par vispārēju datu vākšanu un analīzi šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības jomā un stiprinās partnervalstu un apakšreģionu spējas īstenot šaujamieroču efektīvu kontroli atbilstīgi Šaujamieroču protokolam.
- ES turpinās atbalstīt Interpola sistēmu *iARMS*.
- ES veicinās sadarbību un informācijas apmaiņu, jo īpaši starp valstīm, kurās atrodas galvenie nelikumīgās tirdzniecības ceļi uz/no ES.
- ES sadarbosies ar Pasaules Muitas organizāciju (PMO), lai īstenotu tās VIKI stratēģiju.
- Augstā pārstāve 2005. gada VIKI stratēģijas īstenošanas ietvaros novērtēs un analizēs ES atbalstīto VIKI kontroles projektu ietekmi un efektivitāti trešās valstīs laikposmā no 2005. gada līdz 2018. gadam.
- ES sistemātiski integrēs dzimumu līdztiesības jautājumus to jauno projektu saturā, kas saistīti ar cīņu pret vardarbību, kurā lietoti šaujamieroči, un VIKI vispārējo kontroli, un

³⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 11. marta Regula (ES) Nr. 230/2014.

³⁶ ANO Drošības padomes Rezolūcija 1325 (2000) un turpmākās rezolūcijas par sievietēm, mieru un drošību, piemēram, ANO Drošības padomes Rezolūcija 2242 (2015).

apmainīsies ar paraugpraksi šajā sakarā.

- ES veicinās un īstēnos standartus un paraugpraksi kājnieku ieroču pārvaldības jomā (proti, starptautiskos kājnieku ieroču kontroles standartus (*ISACS*)).
- Dalībvalstis uzlabos savu sadarbību ar Eiropolu jautājumos par nelikumīgu šaujamieroču tirdzniecību un šaujamieroču izmantošanu trešās valstīs, kā arī veicinās iestāžu lielāku iesaistīšanos operatīvajā sadarbībā, informācijas apmaiņā un kopīgos tiesībaizsardzības pasākumos.

ES jau palīdz uzraudzīt VIKI nelikumīgu apriti konfliktu skartajās teritorijās, lai atrastu visefektīvākos veidus piegāžu pārtraukšanai. Dati, kas iegūti, atklājot un izsekojot nelikumīgus VIKI un munīciju, palīdz uzlabot ieroču eksporta kontroli, tostarp ar uzlabota riska novērtējuma, tiešo lietotāju sertificēšanas un galalietojuma uzraudzības palīdzību.

Darbības

- Padome ir aicināta izskatīt iespējas, kā uzlabot ES ieroču embargo uzraudzību un izpildi.
- ES atbalstīs to ANO ekspertu grupu darbu, kas uzrauga ieroču embargo, un ieroču eksporta kontroles nolūkos apsvērs veidus, kā uzlabot piekļuvi to atzinumiem par ieroču novirzīšanu un nelikumīgiem šaujamieročiem un VIKI.
- Vajadzības gadījumā — atbilstīgi savām pilnvarām un ņemot vērā vietējo spēku iesaisti un pieejamos resursus — Padome ir aicināta pievērsties kopējās drošības un aizsardzības politikas (KDAP) misijām un operācijām, vajadzības gadījumā uzlabojot informētību par VIKI un organizējot ar VIKI kontroli saistītas mācības, atbalstot pienācīgu krājumu pārvaldību, kā arī uzraugot nelikumīgu VIKI un munīcijas apriti (tostarp pārrobežu nelikumīgo tirdzniecību). Attiecīgā gadījumā un dalībvalstu vadībā KDAP misijas un operācijas varētu arī palīdzēt atvieglot konfiscēto nelikumīgo VIKI reģistrēšanu, izsekošanu un iznīcināšanu. Padome varētu izmantot pieredzi, kas gūta tajos KDAP pasākumos, kuru pilnvarojumos ir ietverti VIKI uzdevumi (piemēram, Eiropas Savienības Militārajā operācijā Bosnijā un Hercegovinā (*EUFOR Althea*)).
- ES turpinās finansēt pētniecību, kuras mērķis ir noteikt nelikumīgo VIKI izcelsmi konflikta zonās, piemēram, uzņēmuma *Conflict Armament Research* projektu *iTrace*. Tas veicinās turpmākus pētījumus, analīzi un apguvi šajā jomā, izmantojot pašreizējās — piemēram, ES ieroču neizplatīšanas un atbrunošanās konsorcijs — spējas.
- ES atbalstīs valstu spējas konfliktu skartajās teritorijās, lai atklātu un izsekotu nelikumīgo VIKI un munīcijas izcelsmi konflikta zonās, pamatojoties arī uz to pieredzi, kas gūta projektā *iTrace*.

2.4.2. Reģionālā līmenī

Reģionālā līmenī ES un tās dalībvalstis stiprinās tiesībaizsardzības spējas, lai atklātu, sagrautu un aizliegtu nelikumīgas tirdzniecības tīklus un novērstu šaujamieroču nonākšanu teroristu un noziedznieku rokās ar nelikumīgā tirgus starpniecību, tostarp bloķējot ieroču nelikumīgu finansēšanu un pārvadājumus un pastiprinot robežpolicijas, muitas un ostas iestāžu nozīmi cīņā pret nelikumīgiem ieroču pārvadājumiem ar jūras transportu. Ieroču nelikumīgās tirdzniecības pārrobežu rakstura dēļ jo īpaši svarīgi ir iesaistīt kaimiņvalstis, pat ja tās tieši netiek ietekmētas.

ES veicinās saikņu veidošanos starp tiesībsardzības struktūrām, kas risina ar ieroču nelikumīgu tirdzniecību saistītus jautājumus, un ieroču tirdzniecības un eksporta kontroles iestādēm, lai nodrošinātu apmaiņu ar informāciju par galvenajiem nelikumīgo pārvadājumu ceļiem uz Eiropu un tādējādi veicinātu preventīvu vai koriģējošu pasākumu veikšanu. Visi pasākumi — proti, informācijas apmaiņas veicināšana, tiešie sakari starp izmeklēšanas iestādēm, kopīgi plānotas izmeklēšanas un ātra sadarbības pieprasījumu izpilde — būs iedibinātā tiesiskā regulējuma ietvaros. Īpaša vērība tiks pievērsta pārrobežu sadarbībai ar dienviņu un austrumu kaimiņreģioniem.

Eiropols īpaši atbalstu dalībvalstu policijas un muitas dienestu, Savienības struktūru, trešo valstu un starptautisko organizāciju centieniem, lai savu pilnvaru robežās novērstu un apkarotu tos noziedzības veidus, kas saistīti ar nelikumīgām to kriminālo organizāciju un personu darbībām, kuras iesaistītas VIKI, tostarp munīcijas, detaļu un sastāvdaļu, nelikumīgā glabāšanā un tirdzniecībā.

ES veicinās dialogu un sadarbību ar reģionālām organizācijām, kas darbojas VIKI kontroles jomā, saskaņojot savas darbības ar reģionālajām stratēģijām un rīcības plāniem.

Rietumbalkāni

Saskaņā ar stratēģiskajiem mērķiem, kas izklāstīti Komisijas paziņojumā “Ticama paplašināšanās perspektīva Rietumbalkāniem un padziļināta ES iesaiste šajā reģionā” (2. pamatiniciatīva; drošība un migrācija)³⁷, ES turpinās sniegt atbalstu ANO Attīstības programmas Dienvidaustrumeiropas un Austrumeiropas informācijas apstrādes centram vieglo un kājnieku ieroču kontrolei (SEESAC), turpinās sadarbību ar attiecīgām reģionālām organizācijām VIKI kontroles jomā un ņems vērā reģionālās iniciatīvas, piemēram, ceļvedi nelikumīgu VIKI novēršanai Rietumbalkānos. Plašākā kontekstā tā turpinās ieguldīt reģionālo konfliktu novēršanā un atrisināšanā, īstenojot vairākus instrumentus un politikas virzienus. Šajā stratēģijā galvenā uzmanība ir pievērsta parasto ieroču kontrolei, kas ir būtisks plašākas konfliktu novēršanas un terorisma apkarošanas politikas elements.

Lai gan pēdējos gados ir gūti ievērojami panākumi, jo īpaši Dienvidaustrumeiropā, uzkrātais VIKI un munīcijas daudzums, nepiemēroti glabāšanas apstākļi, plaši izplatījusies nelikumīga glabāšana un trūkumi īstenošanā joprojām turpina ierobežot šaujamieroču/VIKI kontroles centienu efektivitāti daudzviet Rietumbalkānos. Lai efektīvāk risinātu jautājumus saistībā ar šaujamieroču nelikumīgo piegādi un lielajiem ieroču krājumiem, prioritāte tiks piešķirta pārpalikumu iznīcināšanai, nelikumīgu VIKI dokumentēšanai un izsekošanai, informācijas apmaiņai, izmantojot Eiropas, reģionālos un globālos informācijas apmaiņas kanālus (piemēram, Eiropolu, Interpolu), un kopīgu operāciju sagatavošanai un īstenošanai.

³⁷

COM(2018) 65 final, 6.2.2018., un pielikums.

Darbības

- ES atbalstīs centienus samazināt liekos VIKI un munīcijas krājumus, samazināt nelikumīgu glabāšanu, apkarot ieroču novirzīšanu un nelikumīgu tirdzniecību, uzlabot robežkontroli, uzlabot VIKI marķēšanas, reģistrēšanas, izsekošanas un iznīcināšanas spējas, palielināt informētību un atbalstīt tiesībsardzības spējas, ņemot vērā ES ilgstošo atbalstu ANO Attīstības programmai *SEESAC*, kā arī turpinās atbalstīt valstu kontroles sistēmas un ņems vērā attiecīgas reģionālās iniciatīvas nelikumīgu VIKI un to munīcijas apkarošanai, piemēram, ceļveža iniciatīvu.
- ES un tās dalībvalstis nodrošinās saskaņotu sadarbību starp Savienību un Rietumbalkānu valstīm, īstenojot iniciatīvas, ar ko apkaro šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību, kā izklāstīts 2018.–2021. gada politikas ciklā organizētas un smagas starptautiskas noziedzības jomā, kurā iekļauts konkrēts operatīvais plāns (*EMPACT Firearms*)³⁸ un ES un Rietumbalkānu rīcības plāns atbilstīgi integrējošai iekšējās drošības pārvaldībai (— *IISG*) Rietumbalkānos.
- ES un tās dalībvalstis koordinēs ES centienus ar citām divpusējām, reģionālām vai daudzpusējām iniciatīvām, lai mazinātu pārklāšanās risku un uzlabotu sadarbības efektivitāti pārrobežu noziegumu izmeklēšanās atbilstīgi Padomes 2016. gada 13. decembra secinājumiem³⁹.
- ES un tās dalībvalstis pilnībā izmantos un veidos sinerģiju starp Eiropola sadarbības koordinatoriem, ko paredzēts nosūtīt uz Rietumbalkāniem, *SEESAC*⁴⁰ un reģionālo plānošanu atbilstīgi Pirmspievienošanās palīdzības instrumentam (*IPA*) tādās jomās kā “smagu noziegumu apkarošana Rietumbalkānos”⁴¹ un “organizētas noziedzības analizēšana un novērtēšana Rietumbalkānos: uz pierādījumiem balstītas politikas veidošanas atbalstīšana”⁴².

Turpmākie pasākumi

- Rīcības plāns pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību 2015.–2019. gadam tiks izskatīts, lai novērtētu tā efektivitāti tādu jautājumu risināšanā kā šaujamieroču nelikumīgā piegāde un lielie ieroču krājumi.
- ES politikas cikls organizētas noziedzības jomā pēc iespējas tiks paplašināts, lai tā operatīvajās darbībās iekļautu Rietumbalkānus. Rietumbalkānu valstis ir jāauzicina piedalīties konkrētos projektos, ko piedāvā Eiropas daudznazaru platforma pret noziedzības draudiem, un sanāksmēs, ko organizē Pastāvīgā komiteja operatīvai sadarbībai iekšējās drošības jautājumos, tostarp tajās, kas projektu apspriešanas laikā uz *ad hoc* pamata notiek kopīgi ar Politikas un drošības komiteju.

Austrumu kaimiņreģions

Pašreizējā nestabilitāte Austrumeiropā ir paaugstinājusi šaujamieroču nelikumīgās tirdzniecības apmēru vairākās šā reģiona valstīs, piemēram, Ukrainā. Tas rada būtisku ilgtermiņa drošības apdraudējumu gan Ukrainā, gan ES. Tādējādi ES un Ukrainas sadarbība

³⁸ *EMPACT* — Eiropas daudznazaru platforma pret noziedzības draudiem.

³⁹ Secinājumos minēta “nepieciešamība pēc efektīvas un intensīvas reģionālās un starptautiskās sadarbības, tostarp ar Eiropu un *Eurojust*, neskarot dalībvalstu nostāju par statusu”.

⁴⁰ KĀDP finansēta programma, 2017.–2019. gads, 6 508 136 EUR.

⁴¹ *IPA*, 2017.–2019. gads, 13 miljoni EUR: *Deutsche Gesellschaft für internationale Zusammenarbeit (GIZ)*.

⁴² *IPA*, 2015.–2019. gads, 2 miljoni EUR: *UNODC*.

šajā jautājumā ir abu pušu interesēs. ES īsteno divpusēju sadarbību ar Ukrainu un citām valstīm šajā reģionā un sistemātiski iekļauj cīņu pret nelikumīgiem VIKI visos dialogos par drošības jautājumiem ar šā kaimiņreģiona partnervalstīm.

Darbības

- ES un tās dalībvalstis iekļaus cīņu pret šaujamieroču/VIKI nelikumīgo tirdzniecību tāda dialoga kontekstā, kas notiks par drošības jautājumiem ar kaimiņreģiona partnervalstīm, piemēram, Ukrainu.
- ES un tās dalībvalstis izveidos saziņas kanālus starp ES un Ukrainas ekspertiem, noteiks kontaktpunktu sekmīgas sadarbības nodrošināšanai, uzlabos informētību, apmainīsies ar paraugpraksi un pieredzi, kā arī noteiks apmācības vajadzības un citus atbalsta pasākumus, lai stiprinātu Ukrainas spējas šajā jomā.
- ES un tās dalībvalstis turpinās ar Ukrainu darbu pastāvīgā tehniskā sanāksmē, lai atrisinātu aktuālo problēmu saistībā ar šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību un riskiem, kas saistīti ar šādu ieroču nonāksanu teroristu un organizētās noziedzības grupējumu rokās.

Dienvidu kaimiņreģions

Ieilgušos bruņotos konfliktus ar plašu reģionālo ietekmi Tuvajos Austrumos un Ziemeļāfrikā joprojām veicina VIKI novirzīšana un nelikumīgā tirdzniecība. Nelikumīgiem VIKI šajā reģionā ir daudzi avoti, tostarp slikti apsargāti krājumi un VIKI, kas sākotnēji nākuši no ES dalībvalstu likumīgās ražošanas un atļautā eksporta un pēc tam novirzīti nelikumīgiem tiešajiem lietotājiem.

ES 2018.–2021. gada politikas ciklā organizētas un smagas starptautiskas noziedzības jomā ir iekļautas konkrētas operatīvās darbības šajos reģionos, lai uzlabotu sadarbību šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības jomā. Dziļāka divpusējā sadarbība ir būtiska, lai visā reģionā efektīvāk neitralizētu šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības transnacionālo dimensiju. Tāpēc šajā jomā jāveicina ES, Tuvo Austrumu un Ziemeļāfrikas darbību koordinācija, paturot prātā nepieciešamību izvairīties no centienu dublēšanās un nodrošināt saskaņotību un koordināciju ar ES pašlaik atbalstītām vai finansētām iniciatīvām.

Darbības Tuvajos Austrumos un Ziemeļāfrikā

- ES, organizējot dialogu par drošības jautājumiem, centīsies stiprināt sadarbību ar **Alžīriju** šaujamieroču nodošanas kontroles un kājnieku ieroču nelikumīgas tirdzniecības novēršanas jomā.
- ES turpinās atbalstīt **Tunisiju** drošības nozares reformas un robežu pārvaldības jomā, galvenokārt ar tādas konkrētas finansējuma programmas palīdzību, kurai būs tieša ietekme uz šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības kontroli.
- ES veicinās visu to iniciatīvu īstenošanu, kas padziļinās sadarbību ar **Maroku** šaujamieroču un divējāda lietojuma preču eksporta kontroles jomā, kā paredzēts ES un Marokas rīcības plānā, ar kuru tiek īstenots īpašais statuss⁴³.

⁴³ Kopīgs priekšlikums. Padomes lēmums par Savienības nostāju Asociācijas padomē, kura izveidota ar Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgumu, ar ko izveido asociāciju starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Marokas Karalisti, no otras puses, attiecībā uz ieteikuma pieņemšanu par ES

- ES turpinās sniegt atbalstu **Libānai** un **Jordānijai** cīņā pret organizēto noziedzību (tostarp ar drošības sektora reformas palīdzību un atbalstu integrētai robežu pārvaldībai) un šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības kontroles jomā.
- ES turpinās stiprināt ES, Tuvo Austrumu un Ziemeļāfrikas sadarbību cīņā pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību, tostarp īstenojot ES un Vidusjūras reģiona valstu policijas sadarbības projektu *Euromed Police IV*⁴⁴. Šīs reģionālās programmas mērķis ir uzlabot operatīvo un stratēģisko policijas sadarbību Tuvo Austrumu un Ziemeļāfrikas reģionā starp valstu iestādēm dienvidu partnervalstīs, kā arī ar ES dalībvalstīm (un ES aģentūrām).
- ES turpinās atbalstīt to, ka tiek uzraudzīta ieroču novirzīšana nelikumīgiem darboņiem reģionā, kā arī uz izlūkdatiem balstītu riska novērtēšanu un ieroču novirzīšanas novēršanas pasākumus, tādējādi ņemot vērā projekta *iTrace*⁴⁵ pozitīvos rezultātus. un
- ES turpinās atbalstīt vietējo tiesībsardzības un drošības spēku spēju veidošanu fiziskās drošības un krājumu pārvaldības, pārpalikumu iznīcināšanas un nelikumīgu VIKI dokumentēšanas un izsekošanas jomā.

un Marokas rīcības plāna īstenošanu, ar kuru tiek īstenots īpašais statuss (2013.–2017. g.) (/ * JOIN/2013/06 *final* - 2013/0107 (NLE)).

⁴⁴ <https://www.euromed-police.eu/>

⁴⁵ <http://www.conflictarm.com/itrace>

Darbības Āfrikā (Sāhelā)

- ES atbalstīs uz izlūkdatiem balstītu nelikumīgas tirdzniecības tīklu — tostarp to, kas atrodas ārpus Sāhelas — izsekošanu, lai efektīvāk novērstu risku, ka valsts krājumu plaša mēroga aizplūšana politisko krīžu laikā **Mali** un **Lībijā** turpina ietekmēt stabilitāti reģionā.
- ES atbalstīs pārvaldības un reģistrēšanas spēju veidošanu **Mali** un **Lībijā**, lai uzlabotu VIKI drošības un pārvaldības sistēmas, tostarp krājumu pārvaldības, pārpalikumu iznīcināšanas un visaptverošas ieroču reģistrēšanas un uzskaites sistēmas.
- ES atbalstīs izsekošanas un reģionālās informācijas apmaiņas spējas, tostarp izmantojot reģionālus mehānismus, piemēram, Rietumāfrikas valstu ekonomikas kopienas (ECOWAS) VIKI konvencijas loģistikas koordinācijas mehānisma noteikumus, Sāhelas G5⁴⁶, Āfrikas Savienību un tādus globālus kanālus kā datubāze iARMS.
- ES turpinās vēl vairāk veicināt tiesu iestāžu sadarbības un kopīgas robežu drošības iniciatīvas.
- ES atbalstīs attiecīgo dalībnieku spējas izsekot, apkarot, iznīcināt nelikumīgus VIKI un ziņot par tiem, kā arī piešķirs KDAP misijām reģionā lielāku nozīmi nelikumīgu VIKI uzraudzībā, ar VIKI kontroli saistīto apmācību organizēšanā, fiziskās drošības un krājumu pārvaldības un pārpalikumu iznīcināšanas atbalstīšanā, kā arī izsekošanas un robežkontroles veicināšanā.
- ES centīsies panākt sinerģiju ar Āfrikas Savienības iniciatīvu *Silencing the guns*⁴⁷, Bamako deklarāciju par nelikumīgiem VIKI, kuru 2000. gadā pieņēma Āfrikas Savienības Ministru padome⁴⁸, un Āfrikas Savienības stratēģiju pret nelikumīgiem VIKI, kura pieņemta 2011. gadā Lomē⁴⁹, un
- ES uzlabos savas spējas koordinēt ar citiem līdzekļu devējiem VIKI kontroles jautājumus šajā reģionā.

Amerikas kontinenti

Darbība Amerikas kontinentos

- ES centīsies panākt sinerģiju ar attiecīgajām Amerikas valstu un reģionālajām organizācijām, lai samazinātu VIKI nelikumīgu izplatīšanu un tirdzniecību ar mērķi mazināt bruņotu vardarbību un noziedzīgas darbības⁵⁰.

⁴⁶ <http://www.g5sahel.org/>

⁴⁷ <https://issafrica.org/pscreport/uploads/AU%20Roadmap%20Silencing%20Guns%202020%20pdf%20en.pdf>

⁴⁸ http://www.un.org/en/africa/osaa/pdf/au/cap_smallarms_2000.pdf

⁴⁹ <https://www.unrec.org/docs/Strategy%20Final.pdf>

⁵⁰ UNODC 2013. gada pētījums liecina, ka tīšu slepkavību rezultātā 2012. gadā gāja bojā gandrīz pusmiljons (437 000) cilvēku visā pasaulē. Vairāk nekā trešdaļa no slepkavībām (36 %) tika izdarītas Amerikas kontinentos. Gandrīz puse no visiem slepkavību upuriem ir vecumā no 15 līdz 29 gadiem, un šajā reģionā ir jo īpaši izplatīta šaujamieroču izmantošana, jo divas trešdaļas (66 %) no slepkavībām tiek veiktas ar ieročiem.

3. TURPMĀKIE PASĀKUMI UN SECINĀJUMI

Šajā kopīgajā paziņojumā ir izklāstīti elementi kopīgai izpratnei un ES kopējai turpmākajai virzībai uz to, kā novērst nelikumīgu šaujamieroču, VIKI un munīcijas radītos draudus; to darbību kopums, kas jāveic ES un tās dalībvalstīm ES teritorijā; un priekšlikumi sadarbībai un palīdzībai VIKI kontroles jomā ES kaimiņvalstīs un pārējā pasaulē.

Komisija un Savienības Augstā pārstāve ārlietās un drošības politikas jautājumos aicina Padomi pieņemt ES stratēģiju pret nelikumīgiem šaujamieročiem, VIKI un to munīciju, kura aptver gan civilos, gan militāros šaujamieročus, lai pilnībā novērstu minētos draudus, pamatojoties uz šajā kopīgajā paziņojumā izklāstītajiem elementiem.

EĀDD un Komisija izstrādās gada progresu ziņojumus par šīs stratēģijas īstenošanu.